

Vouw hier →

Introduction

Franz Erhard Walther: *The Body Decides* is one of the largest retrospectives to date of this pioneering German artist (b. 1939 Fulda, where he lives and works), whose work straddles Minimalist sculpture, Conceptual Art, abstract painting and Performance Art. Taking its title from a line in one of the artist's own drawings, and emphasising the participation and process at the heart of his practice, the exhibition at WIELS brings together key pieces from the late 1950s and early 1960s, the artist's seminal *First Work Set* from 1963-69, as well as hundreds of sculptural elements, drawings and photographs that span the length of Walther's more than half-century long career.

Walther first developed his sewn, padded, pleated and pocketed fabric objects while in art school in the early 1960s. It was then that he conceived of an art inseparable from the actions that can activate it and the participatory activities it provokes: The aesthetic experience is never cut off from the actual or imagined gesture of touching, feeling, interacting. He hardly had a name for what he was making, since neither painting, nor sculpture, nor performance adequately described his practice, in which viewers and their time and space became both his material and his content. The resulting works were radical and influential, and unprecedented in their time. In their destabilisation of the conventional idea of the art object and their transformation of the spectator into an active creator, Walther's uncompromising works have served as a relentless inquiry into what art, in its most fundamental sense, *is*, and what it can *do*, into how, through its very material reality, an oeuvre can create the conditions through which both the artwork and a potential public might simultaneously be challenged and made complete.

Body Weights (*First Work Set*, element #48), 1969

Vouw hier →

Store of Trial Sewn Pieces

The exhibition begins with the monumental presentation of the textile 'tests', or 'trial sewn pieces', that Walther used in realising his works. He has carefully kept each one, from 1969 to the present. Although not, strictly speaking, his earliest work in the show, the *Store of Trial Sewn Pieces* series is both the perfect introduction to and a panorama of Walther's entire practice, since it testifies to the ongoing process that lay behind his exploration of the shapes and forms, colours and dimensions that might best inspire action. It is perhaps here that one most clearly sees that, formally, Walther's sculptures echo the pared-down aesthetics and simple geometries of the Minimalist Art that was crystallising in exactly the same years in which he began. But, rather than lead or steel, or any other of the muscular materials so much in currency among the Minimalists, and rather than the rigid geometries or coolly authoritative look of their polished surfaces, Walther was using materials at once soft, slight, and inescapably linked to women's work, materials that are pliant and have the potential to change infinitely in their form. And if the viewer's body is implied in nearly all of Walther's oeuvre from the 1960s onward, as this overview might suggest, the simple, task-like gestures that they inspire were not meant to be spectacular or theatrical or 'performed' in any way. Rather, they prompt the actions found in everyday life: walking, pulling, standing, or laying, alone or amongst others.

Store of Trial Sewn Pieces, since 1969

Vouw hier →

Early Works

1963 was a watershed year for the artist, and it is featured prominently in a gallery devoted to some of his earliest works. In 1957, when he was only 18, he had begun to make what he called his

Word Works: single words centred on a page in a coloured typeface

of his design. His choice of rather simple words and unspectacular

treatment was meant to prompt viewers to expand the signifying

possibilities of words and paved the way for the austere elegance

and direct address of his later works. So, too, did his fascination in

the first years of the 1960s with making puffed enclosures of glued

paper and air, such as *Large Paper Work. 16 Air Enclosures* (1962);

the performance of determining the proportions of an area with his

hands *Determinations of Proportion* (1962); or folded cardboard

corners adapted to the dimensions of a given space, which he called

Four Standing Corners (1963). But nothing quite affected his work

as much as the discovery, in March 1963, of a sewn form used for

shaping and pressing the arms of jackets at a tailor shop.

Helped by the tailor's daughter, whom he married (she has

overseen the production of all his works since), Walther created

his first 'action pieces'. It was the beginning of what would be an

enduring interest in the potential they implied. These include the

1963 works *Two Reddish Brown Velvet Cushions (Filled and Empty)*,

pillow-like forms on which one could press one's hands; *Two Ovals*

with Pockets, ovoid cushions with openings into which one could

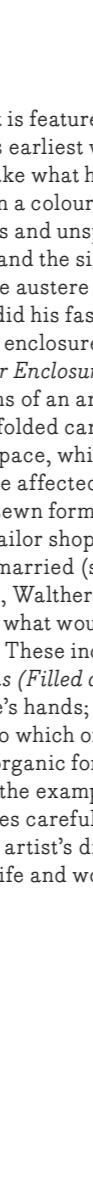
slip one's hands; and even *Four Body Shapes*, organic forms to be

nestled against the body, to name just a few of the examples on

view. One sees precisely these, and other, pieces carefully rendered

in drawings on view, as well as pages from the artist's drawn diary,

Dust of Stars (2007-09), which 'document' his life and works.

Two Reddish Brown Velvet Cushions (*Filled and Empty*), 1963
Two Small Blocks – Weighting, 1963

Vouw hier →

Vouw hier →

WIELS

Franz Erhard Walther: The Body Decides
21.02 – 11.05.2014

Curator: Elena Filipovic
Assistant curator: Charlotte Friling

Opening Hours
Wednesday – Sunday: 11.00 – 18.00
Nocturne: 11.00 – 21.00 (every 1st and 3rd Wednesdays of the month)
Closed: Monday – Tuesday

The exhibition is co-produced with the CAC musée d'art contemporain de Bordeaux and made in collaboration with The Franz Erhard Walther Foundation.

A full colour, richly illustrated pop-up book / catalogue in English accompanies the exhibition.

More info on www.wiels.org

WIELS thanks its partners for their support in 2014

Museum van de Vlaamse overheid • Fonds pour la荷蘭語文化 • Vlaams Gewest • KBC • Loterie Nationale • Duvel • KNAUF GLASWOL • EECKMAN • Levi's • WIELS Club • WIELS Business Club • CO BRA • DMorgan • Klers • Knack • La Libre • GOETHE INSTITUT • MOUVEMENT

WIELS thanks all of the institutions, foundations, private individuals, and other lenders who have so generously lent us works to make this ambitious exhibition possible.

Cover Image:
Franz Erhard Walther, Activation of *The New Alphabet – Form Z*, 1991 (detail)
© Photo Jens Rathmann.

All images courtesy The Franz Erhard Walther Foundation

Vouw hier →

BACK COVER

Vouw hier →

First Work Set, 1963-1969

A prolific period followed the conception of the first sewn forms in 1963. Walther made pieces whose simple, direct titles often tell you exactly what the objects are and what they do (or what can be done with them): *Forehead Piece* (1963) is, literally, something on which to lean your forehead, while *Vest* (1965) is a plump padded vest which, once worn, gives the body the feeling of expanded breadth. Objects like these were enacted upon alone. But, in others, decisions about movement and action are necessarily shared, collective, communal. This is the case with any group of nine people enveloped from their waists down in a single piece of partitioned fabric, as with *Short Before Twilight* (1967); or with their heads poking through two or four circular holes in a short stretch of fabric that unites them, as with *For Two and Cross Connecting Form* (both 1967); or with sharing a long double-hooded length of textile, as with *Channel of Sight* (1968). Through these Walther proposes a possible social, relational transformation that orchestrates togetherness (as well as extreme intimacy), with potentially profound social implications.

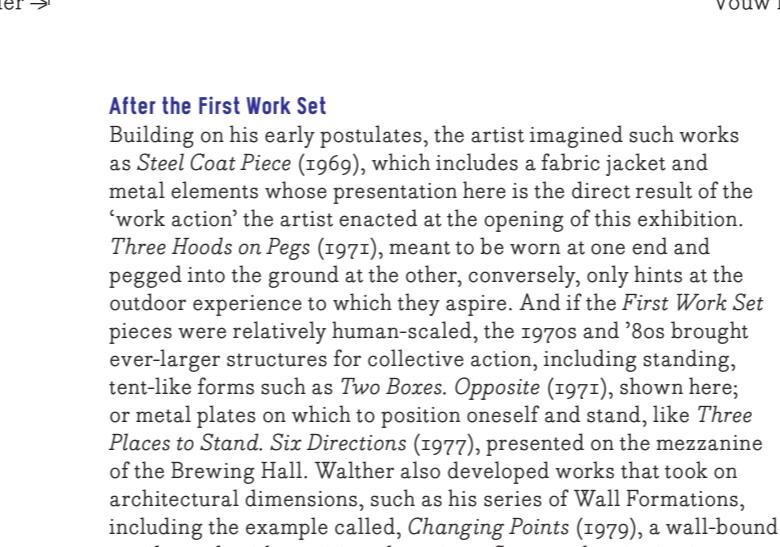
By 1969, Walther began, for the first time, to understand the coherence of these works as a group and idea. That is when he decided that 58 of the individual pieces he had made up to that point should in fact constitute a single, larger artwork, which he named *First Work Set* (1963-69). It was also at this time that he developed the idea that they could be presented both as ready for action, or stacked on shelves: these were ‘instruments’ that could be acted with but didn’t have to be in order to still be potent, expressive. No doubt Walther’s single most important work, the *First Work Set* contains the template of his entire practice and encapsulates well the radical implications of his thinking.

Exhibition copies of 15 elements from the *First Work Set* are available to be manipulated.

Vouw hier →

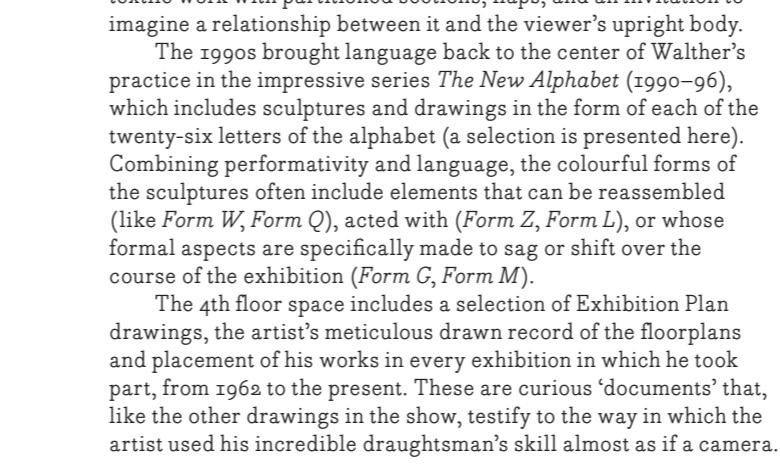
BACK COVER

Vouw hier →

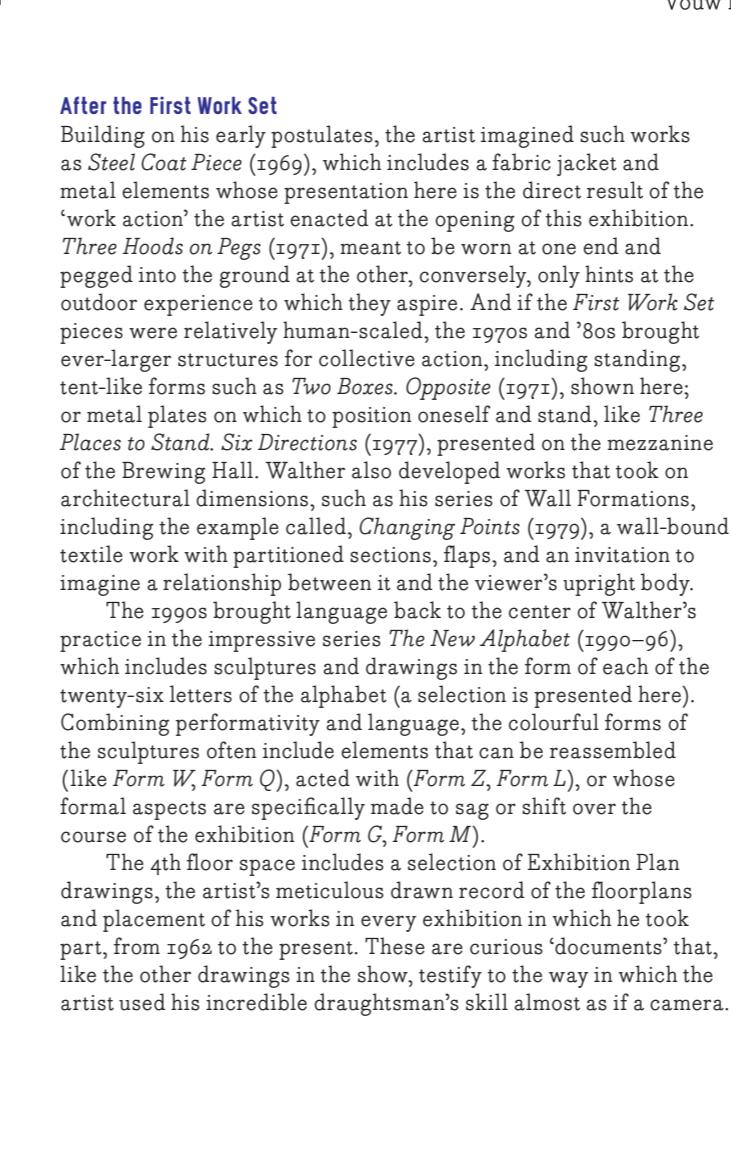
Short Before Twilight (First Work Set, element #32), 1967, photo: Timm Rautert

Vouw hier →

Cross Connecting Form (First Work Set, element #36), 1967, photo: Timm Rautert

Vouw hier →

Vouw hier →

Inleiding

Franz Erhard Walther: Het lichaam beslist is tot op heden een van de grootste overzichtstentoonstellingen van de baanbrekende Duitse kunstenaar Franz Erhard Walther, die in 1939 werd geboren in Fulda, waar hij ook woont en werkt. Walthers werk raakt aan minimalistische sculptuur, conceptuele kunst, abstracte schilderkunst en performance. De titel van de tentoonstelling in WIELS komt van een tekstregel in een van zijn tekeningen. De expo benadrukt de noties van participatie en proces, die centraal staan in zijn praktijk, en toont de belangrijkste werken uit de late jaren 1950 en de vroege jaren 1960, de baanbrekende reeks *Eerste werkreeks* uit de periode 1963–1969, net als honderden sculpturale elementen, tekeningen en foto's uit zijn gehele loopbaan – die meer dan een halve eeuw overspannen.

Walther ontwikkelde zijn genaaide, gewatteerde, geplisseerde en van zakken voorziene stoffen objecten voor het eerst in de vroege jaren 1960, op de kunstacademie. Het was het moment waarop hij een kunstvorm bedacht die onlosmakelijk verbonden is met de acties waartoe diezelfde vorm aanzet en met de participatieve activiteiten die hij provoceert: de esthetische ervaring is nooit losgekoppeld van het werkelijke of verbeeldede gebaar van aanraken, voelen, interageren. Walther had nauwelijks een naam voor wat hij maakte, aangezien noch schilderkunst, noch sculptuur, noch performance zijn praktijk adequaat beschreven, want de kijker en diens tijd en ruimte werden er zowel de materie als de inhoud van. De werken die eruit voortkwamen waren radicaal en invloedrijk en ongezien in hun tijd. Doordat ze het conventionele idee van het kunstobject destabiliseren en de toeschouwer in een actieve schepper transformeren, functioneren de compromisloze werken van Walther als een meedogenloos onderzoek naar wat kunst in de meest fundamentele zin is en wat ze kan *doen*, naar hoe een oeuvre, door middel van zijn zeer materiële werkelijkheid, de voorwaarden kan creëren waardoor zowel het kunstwerk als een potentieel publiek tegelijk geprickeld en vervolmaakt kunnen worden.

Lichaamsgewicht (*Eerste werkreeks*, element #48), 1969

Vouw hier →

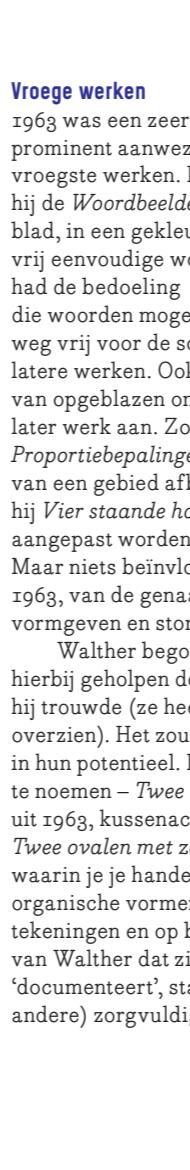
Vouw hier →

Voorraad van genaaide proefstukken

De tentoonstelling vangt aan met een monumentale presentatie van de textiel-tests' of 'genaaide proefstukken' die Walther voor zijn werken gebruikte. Vanaf 1969 tot op heden heeft hij elk stuk zorgvuldig bewaard. Hoewel het strikt genomen niet het vroegste werk in de tentoonstelling is, is de *Voorraad van genaaide proefstukken* zowel de perfecte introductie tot Walthers volledige praktijk als een panorama ervan, omdat het getuigt van het voortdurende proces dat ten grondslag ligt aan zijn verkenning van de vormen, kleuren en dimensies die het best geschikt zouden zijn om actie uit te lokken. Hier ziet men misschien het duidelijkst dat de sculpturen van Walther formeel een echo zijn van de uitgepuurde esthetiek en eenvoudige geometrie van de minimalistische kunst, die zich uitkristalliseerde in precies dezelfde periode als die waarin hij begon. Maar in plaats van lood of staal, of een van die andere gespierde materialen die zo in trek waren bij de minimalisten, en eerder dan de starre geometrie of de koele gezaghebbende uitstraling van hun gepolijste oppervlakken, gebruikte Walther materialen die tegelijk zacht en licht zijn en die onvermijdelijk doen denken aan vrouwenwerk: soepele materie die het potentieel heeft om oneindig van vorm te veranderen. En is het lichaam van de kijker impliciet aanwezig in bijna het volledige oeuvre van Walther uit de jaren 1960 en verder, zoals dit overzicht misschien suggereert, dan waren de eenvoudige, taak-achtige gebaren waartoe de werken aanzetten niet bedoeld om spectaculair of theatraal te zijn of op welke manier dan ook 'uitgevoerd' te worden. Ze stimuleren eerder acties zoals we die in het dagelijkse leven aantreffen, zoals wandelen, trekken, staan, of liggen – alleen of samen met anderen.

Voorraad van genaaide proefstukken, sinds 1969

Vouw hier →

Vouw hier →

Vroege werken

1963 was een zeer succesvol jaar voor de kunstenaar en het is prominent aanwezig in een zaal die gewijd is aan enkele van zijn vroegste werken. In 1957, hij was toen slechts 18, begon hij aan wat

hij de *Woordbeelden* noemde: losstaande woorden, centraal op een blad, in een gekleurde lettertype dat hij zelf ontwierp. De keuze van vrij eenvoudige woorden en een weinig spectaculaire uitwerking had de bedoeling kijkers aan te moedigen om de betekenis

die woorden mogelijk hebben uit te breiden en het maakte ook de weg vrij voor de sobere elegantie en directe aansprekking van zijn latere werken. Ook zijn fascinatie, begin jaren 1960, voor het maken van opgeblazen omhulsels van gelijmd papier en lucht kondigt later werk aan. Zo is er *Groot papierwerk. 16 luchtzakken* uit 1962;

Proportiebepalingen uit 1962, de performance waarbij hij de omvang van een gebied afbakent met zijn handen; of een werk uit 1963 dat hij *Vier staande hoeken* noemde: gevouwen kartonnen hoeken die aangepast worden aan de afmetingen van een bepaalde ruimte.

Maar niets beïnvloedde zijn werk zozeer als de ontdekking, in maart 1963, van de genaaide vorm die een kleermaker gebruikt voor het vormgeven en stomen van de mouwen van eenjas.

Walther begon zijn eerste 'actie'-werken te creëren en werd hierbij geholpen door de dochter van de kleermaker, met wie hij trouwde (ze heeft sindsdien de productie van al zijn werken overzien). Het zou het begin worden van een blijvende interesse in hun potentieel. Deze werken omvatten – om er slechts een paar te noemen – *Twee roodbruine fluwelen kussens (gevuld en leeg)* uit 1963, kussenachtige vormen waarin je je handen kon drukken; *Twee ovalen met zakken*, eivormige kussens met openingen waarin je je handen kon laten glijden; en zelfs *Vier lichaamsvormen*: organische vormen die tegen het lichaam genesteld worden. Op tekeningen en op bladzijden uit *Sterrenstof*, het getekende dagboek van Walther dat zijn leven en werk uit de periode 2007–2009 'documenteert', staan precies deze werken (samen met een aantal andere) zorgvuldig afgebeeld.

Vouw hier →

Inleiding

Walther ontwikkelde zijn genaaide, gewatteerde, geplisseerde en van zakken voorziene stoffen objecten voor het eerst in de vroege jaren 1960, op de kunstacademie. Het was het moment waarop hij een kunstvorm bedacht die onlosmakelijk verbonden is met de acties waartoe diezelfde vorm aanzet en met de participatieve activiteiten die hij provoceert: de esthetische ervaring is nooit losgekoppeld van het werkelijke of verbeeldede gebaar van aanraken, voelen, interageren. Walther had nauwelijks een naam voor wat hij maakte, aangezien noch schilderkunst, noch sculptuur, noch performance zijn praktijk adequaat beschreven, want de kijker en diens tijd en ruimte werden er zowel de materie als de inhoud van. De werken die eruit voortkwamen waren radicaal en invloedrijk en ongezien in hun tijd. Doordat ze het conventionele idee van het kunstobject destabiliseren en de toeschouwer in een actieve schepper transformeren, functioneren de compromisloze werken van Walther als een meedogenloos onderzoek naar wat kunst in de meest fundamentele zin is en wat ze kan *doen*, naar hoe een oeuvre, door middel van zijn zeer materiële werkelijkheid, de voorwaarden kan creëren waardoor zowel het kunstwerk als een potentieel publiek tegelijk geprickeld en vervolmaakt kunnen worden.

Walther ontwikkelde zijn genaaide, gewatteerde, geplisseerde en van zakken voorziene stoffen objecten voor het eerst in de vroege jaren 1960, op de kunstacademie. Het was het moment waarop hij een kunstvorm bedacht die onlosmakelijk verbonden is met de acties waartoe diezelfde vorm aanzet en met de participatieve activiteiten die hij provoceert: de esthetische ervaring is nooit losgekoppeld van het werkelijke of verbeeldede gebaar van aanraken, voelen, interageren. Walther had nauwelijks een naam voor wat hij maakte, aangezien noch schilderkunst, noch sculptuur, noch performance zijn praktijk adequaat beschreven, want de kijker en diens tijd en ruimte werden er zowel de materie als de inhoud van. De werken die eruit voortkwamen waren radicaal en invloedrijk en ongezien in hun tijd. Doordat ze het conventionele idee van het kunstobject destabiliseren en de toeschouwer in een actieve schepper transformeren, functioneren de compromisloze werken van Walther als een meedogenloos onderzoek naar wat kunst in de meest fundamentele zin is en wat ze kan *doen*, naar hoe een oeuvre, door middel van zijn zeer materiële werkelijkheid, de voorwaarden kan creëren waardoor zowel het kunstwerk als een potentieel publiek tegelijk geprickeld en vervolmaakt kunnen worden.

Twee roodbruine fluwelen kussens (gevuld en leeg), 1963

Twee kleine blokken – weging, 1963

Vouw hier →

Introduction

Franz Erhard Walther : *Le corps décide* est l'une des plus grandes rétrospectives à ce jour de cet artiste allemand précurseur (né en 1939 à Fulda, où il vit et travaille) dont l'œuvre se trouve à la croisée de la sculpture minimalist, de l'art conceptuel, de la peinture abstraite et de la Performance Art. Empruntant son titre à une phrase figurant dans l'un des dessins de l'artiste, et insistant sur la participation et le processus au cœur de sa pratique, l'exposition du WIELS réunit des œuvres clés de la fin des années 1950 et du début des années 1960, le 1. *Werksatz* (1ère série d'œuvres, 1963–1969), pièce maîtresse de l'artiste, ainsi que des centaines d'éléments sculpturaux, dessins et photographies qui couvrent la longue carrière de Walther, soit plus d'un demi-siècle.

Walther a commencé à développer ses objets en tissu cousus, matelassés, plissés et munis de poches à l'école d'art au début des années 1960. Il conçoit un art indissociable des actions qui peuvent le stimuler et des activités participatives qu'il suscite : l'expérience esthétique n'est jamais séparée du geste réel ou imaginé du toucher, de l'interaction. Il n'a alors guère de nom pour ses réalisations, les termes peinture, sculpture ou performance ne suffisant à décrire sa pratique, dont les spectateurs, leur temporalité et leur espace constituent tout à la fois son matériau et son contenu. Les œuvres résultantes, radicales et influentes, sont sans précédent à leur époque. Déstabilisant l'idée conventionnelle de l'objet d'art et transformant le spectateur en créateur actif, les œuvres intrinsèques de Walther ont servi d'exploration incessante de ce qu'est l'art, dans son sens le plus fondamental, et de ce qu'il peut faire, de la façon dont, par sa réalité matérielle même, une œuvre peut créer les conditions propres à mettre au défi et à accomplir autant l'œuvre d'art qu'un public potentiel.

Poids corporels (1ère série d'œuvres, élément #48), 1969

Vouw hier →

Lager der Probenähungen (Réserve d'essais cousus)

Cette exposition commence par la présentation monumentale des «ébauches» ou «essais de pièces cousues» que Walther a utilisés pour réaliser ses œuvres et qu'il a soigneusement gardés, de 1969 à aujourd'hui. Bien qu'il ne s'agisse pas, à strictement parler, de son œuvre la plus ancienne, la série *Lager der Probenähungen* (Réserve d'essais cousus) est l'introduction parfaite à la pratique de Walther ; elle témoigne en effet du processus sur lequel repose son exploration des contours et des formes, des couleurs et des dimensions qui pourraient inspirer au mieux l'action. C'est peut-être ici que l'on voit le plus clairement que, sur le plan formel, les sculptures de Walther font écho à l'esthétique dépouillée et aux géométries simples de l'art minimaliste qui se cristallise dans les années de ses débuts. Mais, plutôt que le plomb ou l'acier, ou tout autre matériau lourd si prisé des minimalistes, et plutôt que les géométries rigoureuses ou l'aspect froidement autoritaire de leurs surfaces polies, Walther utilise des matériaux tout à la fois doux, légers, et inévitablement liés au travail féminin, des matériaux souples qui ont la capacité de changer de forme à l'infini. Et si le corps de l'observateur est impliqué dans la quasi-totalité de l'œuvre de Walther à compter des années 1960, ainsi que cette présentation tend à le suggérer, les gestes simples, répétitifs qu'ils inspirent ne sont pas supposés être spectaculaires ni théâtraux ni «joués» d'aucune façon. Ils stimulent plutôt les actions de la vie quotidienne : marcher, tirer, se lever ou s'allonger, seul ou parmi d'autres.

Réserve d'essais cousus, depuis 1969

Vouw hier →

Premières œuvres

L'année 1963, charnière pour l'artiste, est largement représentée dans un espace consacré à certaines de ses toutes premières œuvres. En 1957, âgé de seulement 18 ans, il commence à faire ce qu'il appelle ses *Wortbilder* (*Mots-images*) : des mots simples placés au centre d'une page dans une police de caractère colorée de sa conception. Son choix de mots relativement simples et d'un traitement peu spectaculaire vise à amener les observateurs à étendre les possibilités significantes des mots et ouvre la voie à l'élégance austère et au discours direct de ses œuvres postérieures.

Une voie que dessinent aussi sa fascination, au début des années 1960, pour la réalisation de cloisonnements soufflés à base d'air et de papier collé, comme dans *Grosse Papierarbeit*. 16 *Lufteinchlüsse* (Grande œuvre en papier, 16 poches d'air, 1962) ; l'action consistant à déterminer les proportions d'une surface avec ses mains,

Proportionsbestimmungen (Déterminations de proportion, 1962) ; ou encore les coins de carton plié adaptés aux dimensions d'un espace donné, qu'il appelle *Vier Stellecken* (Quatre coins, 1963). Mais rien n'influence autant son travail que la découverte, en mars 1963, d'une forme cousue utilisée dans un atelier de tailleur pour modeler et repasser les manches de vestes.

Aidé par la fille du tailleur, qu'il épouse (elle supervise depuis la production de toutes ses œuvres), Walther crée ses premières pièces «action», amorçant son intérêt durable pour le potentiel qu'elles recèlent. Elles englobent des œuvres de 1963 comme *Zwei rotbraune Samtkissen (gefüllt und leer)* (Deux coussins de velours brun-rouge [vide et plein]), en forme d'oreillers que l'on peut presser de ses mains ; *Zwei Ovale mit Taschen* (Deux ovales avec poches), des coussins ovoïdes munis d'ouvertures dans lesquelles on peut glisser la main ; et même *Vier Körperformen* (Quatre formes corporelles), des formes organiques à pelotonner contre soi, pour ne citer que quelques exemples exposés. Ces œuvres, et d'autres, sont soigneusement reproduites dans les dessins et pages extraits du journal dessiné de l'artiste, *Sternenstaub* (Poussière d'étoiles, 2007–2009), qui «documente» sa vie et ses travaux.

Deux coussins de velours brun-rouge (vide et plein), 1963
Deux petits blocs – pondération, 1963

Vouw hier →

Vouw hier →

Vouw hier →

